

Addiction Readiness Based on Psychological Security Among University Students in the Context of Military Tensions: The Mediating Role of Resilience

Keyhan Rahmani¹ | Sana Naderi² | Sepideh Bashirgonbadi³ | Mojtaba Damirchy⁴

1. B.A. student in Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Malayer University, Malayer, Iran.
2. B.A. student in Psychology, Faculty of Literature and Humanities, Malayer University, Malayer, Iran.
3. Corresponding Author: PhD in Counseling, Faculty of Educational Sciences and Psychology, University of Mohaghegh Ardabili, Ardabil, Iran. Bashiri.sepideh@yahoo.com
4. Master's degree, Department of Management, Imam Hossein University, Tehran, Iran.

Abstract

The present study aimed to investigate addiction readiness based on psychological security with the mediating role of resilience among university students living under conditions of military tensions. This study employed a descriptive-correlational design based on path analysis. The statistical population consisted of all university students in the provinces of Kurdistan, Kermanshah, and Lorestan during the academic year 2025–2026, who were assessed concurrently with the escalation of regional military tensions. A sample of 250 students was selected using convenience sampling, and after removing incomplete and outlier data, the final analyses were conducted on the data from 248 participants. The research instruments included the Addiction Readiness Scale developed by Zargar (2006), Maslow's Psychological Security Scale (2004), and the Connor–Davidson Resilience Scale (2003). Data were analyzed using Pearson's correlation coefficient, multiple regression analysis, and mediation analysis through the PROCESS macro with a bootstrap method based on 5,000 resamples. The findings indicated that psychological security had a significant direct and negative effect on addiction readiness ($\beta = -0.320$, $p < 0.01$) and was simultaneously positively and significantly associated with resilience ($\beta = 0.536$, $p < 0.01$). Mediation analysis further demonstrated that resilience significantly mediated the relationship between psychological security and addiction readiness ($\beta = -0.313$, 95% CI [-0.368, -0.244]). These findings suggest that resilience represents an important psychological mechanism through which psychological security influences addiction readiness; accordingly, strengthening resilience may enhance the protective effects of psychological security in reducing vulnerability to addiction. Therefore, resilience-based interventions may play an effective role in decreasing students' susceptibility to addiction under conditions of military tension.

Keywords: Addiction Readiness; Psychological Security; Resilience; Military Tensions; University Students

Volume info

Vol. 17
Series: 67
Autumn 2026
P.P: 1-20

Article Type

Research Paper

Article History

Received:
2026-07-05
Revised:
2026-07-26
Accepted:
2026-07-14
Published:
2026-10-22

ISSN – E-ISSN

ISSN: 2588-5162
E-ISSN: 2645-517X

Cite this Article: Rahmani, K. | Naderi, S. | Bashirgonbadi, S., & Damirchy, M., (2026). Addiction Readiness Based on Psychological Security Among University Students in the Context of Military Tensions: The Mediating Role of Resilience, 17(67), 1-20.

Dor: [20.1001.1.25885162.1405.17.3.1.1](https://doi.org/20.1001.1.25885162.1405.17.3.1.1)

Publisher: Imam Hossein University.

© The Author(s).

آمادگی به اعتیاد بر اساس امنیت روانی دانشجویان در بستر تنش‌های

نظامی: نقش میانجی تاب‌آوری

کیهان رحمانی^۱ | ثنا نادری^۲ | سپیده بشیرگنبندی^۳ | مجتبی دمیرچی^۴

۱. دانشجوی کارشناسی، گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ملایر، ملایر، ایران

۲. دانشجوی کارشناسی، گروه روان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ملایر، ملایر، ایران

۳. نویسنده مسئول: دکترای مشاوره، دانشکده علوم تربیتی و روان‌شناسی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

رایانامه: Bashiri.sepideh@yahoo.com

۴. کارشناسی ارشد، گروه مدیریت، دانشگاه جامع امام حسین (ع)، تهران، ایران

چکیده

پژوهش حاضر با هدف بررسی آمادگی به اعتیاد بر اساس امنیت روانی با نقش میانجی تاب‌آوری در دانشجویان ساکن در بستر تنش‌های نظامی انجام شد. این پژوهش از نوع توصیفی-همبستگی و مبتنی بر تحلیل مسیر بود. جامعه آماری شامل تمامی دانشجویان دانشگاه‌های استان‌های کردستان، کرمانشاه و لرستان در سال تحصیلی ۱۴۰۵-۱۴۰۴ بود که هم‌زمان با تشدید تنش‌های نظامی منطقه مورد مطالعه قرار گرفتند. تعداد ۲۵۰ نفر به شیوه نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند که پس از حذف داده‌های ناقص و پرت، اطلاعات ۲۴۸ نفر در تحلیل نهایی مورد استفاده قرار گرفت. ابزارهای پژوهش شامل پرسشنامه آمادگی به اعتیاد زرگر (۱۳۸۵)، مقیاس امنیت روانی مازلو (۲۰۰۴) و مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) بود. داده‌ها با استفاده از ضریب همبستگی پیرسون، رگرسیون چندگانه و تحلیل میانجی‌گری با ماکروی PROCESS و روش بوت‌استرپ ۵۰۰۰ نمونه‌ای تحلیل شدند. یافته‌ها نشان داد امنیت روانی اثر مستقیم و منفی معناداری بر آمادگی به اعتیاد دارد ($\beta = -0.320, p < 0.01$) و به‌طور هم‌زمان، با افزایش تاب‌آوری رابطه مثبت و معناداری دارد ($\beta = 0.536, p < 0.01$). نتایج تحلیل میانجی‌گری نیز بیانگر آن بود که تاب‌آوری نقش میانجی معناداری در رابطه بین امنیت روانی و آمادگی به اعتیاد ایفا می‌کند ($\beta = -0.313, 95\% CI [-0.244, -0.368]$). از این رو، نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که تاب‌آوری سازوکار روان‌شناختی مهمی است که از طریق آن امنیت روانی بر آمادگی به اعتیاد اثر می‌گذارد؛ به گونه‌ای که تقویت تاب‌آوری می‌تواند بخشی از اثر محافظتی امنیت روانی را در کاهش آمادگی به اعتیاد تقویت کند. بر این اساس، مداخلات مبتنی بر ارتقای تاب‌آوری می‌توانند نقش مؤثری در کاهش آسیب‌پذیری دانشجویان در شرایط تنش‌های نظامی ایفا کنند.

کلیدواژه‌ها: آمادگی به اعتیاد، امنیت روانی، تاب‌آوری، تنش‌های نظامی، دانشجویان

استناد: رحمانی، کیهان، نادری، ثنا، بشیرگنبندی، سپیده، دمیرچی مجتبی. (۱۴۰۵). آمادگی به اعتیاد بر اساس

امنیت روانی دانشجویان در بستر تنش‌های نظامی: نقش میانجی تاب‌آوری، ۱۷(۶۷)، ۲۷-۵۲.

Dor: 20.1001.1.25885162.1405.17.3.1.1

ناشر: دانشگاه جام امام حسین (ع). نویسندگان.

سال و شماره
سال ۱۷، پیاپی: ۶۷ پاییز ۱۴۰۵ صص: ۱-۲۰
نوع مقاله
مقاله پژوهشی
سابقه مقاله
تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۴/۱۴
تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۵/۰۴
تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۶/۳۱
تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۷/۳۰
شابا چاپی و الکترونیکی
شابا چاپی: ۵۱۶۲-۲۵۸۸
الکترونیکی: X-۵۱۷-۲۶۴۵

مقدمه

در سال‌های اخیر، گسترش تنش‌های نظامی، افزایش تهدیدهای امنیتی و تداوم بحران‌های ژئوپلیتیکی، سلامت روان جوامع را با چالش‌های جدی مواجه کرده است (هاففول و همکاران^۱، ۲۰۲۰). اگرچه چنین شرایطی تقریباً همه افراد را در معرض فشارهای روان‌شناختی قرار می‌دهد، شدت پیامدهای آن یکسان نیست؛ به گونه‌ای که برخی افراد علی‌رغم مواجهه با تهدیدهای مداوم، همچنان توانایی حفظ تعادل روان‌شناختی و سازگاری مؤثر با شرایط بحرانی را حفظ می‌کنند، در حالی که برخی دیگر در برابر همین فشارها آسیب پذیرتر می‌شوند. این تفاوت، توجه پژوهشگران را به تاب‌آوری به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل محافظتی در برابر پیامدهای روان‌شناختی بحران‌ها معطوف کرده است (ماستن^۲، ۲۰۱۸؛ ساوتویک و چارنی^۳، ۲۰۱۲).

تاب‌آوری به ظرفیت فرد برای سازگاری موفقیت‌آمیز، بازیابی تعادل روان‌شناختی و حفظ عملکرد مؤثر در مواجهه با رویدادهای آسیب‌زا، تهدیدکننده یا منابع مزمن استرس اشاره دارد (کانر و دیویدسون^۴، ۲۰۰۳؛ ماستن^۲، ۲۰۱۸). در رویکردهای معاصر، تاب‌آوری نه به عنوان یک ویژگی ثابت شخصیتی، بلکه به منزله فرایندی پویا و چندبعدی در نظر گرفته می‌شود که از تعامل عوامل فردی و محیطی شکل می‌گیرد و از طریق تقویت توانایی انطباق، تنظیم هیجان و بهره‌گیری از راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه، آثار منفی شرایط بحرانی را کاهش می‌دهد (ماستن^۲، ۲۰۱۸). از این رو، در بستر تنش‌های نظامی که احساس ناامنی، ابهام نسبت به آینده و مواجهه مستمر با رویدادهای تهدیدکننده افزایش می‌یابد، تاب‌آوری به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع روان‌شناختی برای حفظ سلامت روان و پیشگیری از پیامدهای ناسازگارانه اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند (ژو^۵ و همکاران، ۲۰۲۴).

1 Hobfoll & et al

2 Masten

3 Southwick & Charney

4 Connor & Davidson

5 Zhou

تبیین نقش تاب‌آوری در شرایط بحران مستلزم توجه به سازوکارهایی است که این سازه از طریق آن‌ها آثار منفی عوامل استرس‌زا را کاهش می‌دهد. بر اساس مدل‌های فرایندی تاب‌آوری، از جمله مدل سیستم‌های تطابقی ماستن، تاب‌آوری نتیجه تعامل پویای منابع فردی و محیطی است و از طریق تقویت فرایندهای انطباقی، توانایی افراد را برای مواجهه مؤثر با شرایط دشوار افزایش می‌دهد (ماستن، ۲۰۱۸).

افراد تاب‌آور در مواجهه با موقعیت‌های تهدیدکننده، رویدادهای تنش‌زا را واقع‌بینانه‌تر ارزیابی می‌کنند، از راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه بهره می‌گیرند، هیجان‌های خود را اثربخش‌تر تنظیم می‌کنند و با حفظ احساس کنترل، از تبدیل فشارهای روانی به پیامدهای ناسازگارانه جلوگیری می‌کنند، در مقابل، کاهش تاب‌آوری با افت توانایی انطباق، افزایش درماندگی، استفاده بیشتر از راهبردهای مقابله‌ای اجتنابی و در نهایت افزایش آسیب‌پذیری نسبت به مشکلات روان‌شناختی و رفتاری همراه است (زو^۱ و همکاران، ۲۰۲۶). از این‌رو، تاب‌آوری نه تنها به عنوان یک پیامد مطلوب، بلکه به عنوان سازوکاری محافظتی شناخته می‌شود که می‌تواند شدت تأثیر تنش‌های نظامی بر سلامت روان افراد را کاهش دهد.

اگرچه تاب‌آوری نقش مهمی در سازگاری افراد با شرایط بحرانی دارد، اما این ظرفیت به‌طور مستقل شکل نمی‌گیرد و تحت تأثیر منابع روان‌شناختی متعددی قرار دارد که امنیت روانی یکی از بنیادی‌ترین آن‌هاست. امنیت روانی، فراتر از احساس آرامش یا نبود تهدید، به ادراک فرد از ایمن بودن محیط، قابلیت پیش‌بینی رویدادها و اطمینان نسبی نسبت به آینده اشاره دارد (طالب و همکاران^۲، ۲۰۲۶).

هنگامی که افراد محیط پیرامون خود را امن و قابل کنترل ادراک می‌کنند، منابع شناختی و هیجانی آن‌ها به جای درگیر شدن با نگرانی‌ها و تهدیدهای مداوم، صرف تحلیل واقع‌بینانه موقعیت، تنظیم هیجان‌ها و انتخاب راهبردهای مقابله‌ای مؤثر می‌شود. در چنین شرایطی، فرد

1 Xu

2 Taleb

توانایی بیشتری برای حفظ تعادل روان‌شناختی، سازگاری با تغییرات و بازیابی عملکرد خود پس از تجربه رویدادهای تنش‌زا خواهد داشت؛ فرایندی که در نهایت به تقویت تاب‌آوری منجر می‌شود (ویلیامز^۱، ۲۰۱۸). در مقابل، تنش‌های نظامی با افزایش احساس ناامنی، ابهام نسبت به آینده، بی‌ثباتی محیط و مواجهه مستمر با اخبار و رویدادهای تهدیدآمیز، امنیت روانی افراد را به چالش می‌کشند. در چنین شرایطی، بخش قابل توجهی از توان شناختی و هیجانی فرد صرف پایش مداوم تهدیدها، پیش‌بینی پیامدهای احتمالی و کنترل اضطراب ناشی از نااطمینانی می‌شود. استمرار این وضعیت، ظرفیت افراد را برای تنظیم هیجان، تصمیم‌گیری منطقی و استفاده از راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه کاهش داده و به تدریج توانایی آنان را برای انطباق با شرایط دشوار تضعیف می‌کند. در نتیجه، افت امنیت روانی می‌تواند به کاهش تاب‌آوری بینجامد و افراد را در برابر پیامدهای روان‌شناختی و رفتاری ناشی از بحران آسیب‌پذیرتر سازد (تانگ و همکاران^۲، ۲۰۲۲؛ قاسمی و همکاران، ۱۴۰۲).

از این منظر، امنیت روانی و تاب‌آوری دو سازه مستقل اما به هم پیوسته هستند که در یک رابطه فرایندی با یکدیگر عمل می‌کنند. امنیت روانی، بستر لازم را برای فعال شدن ظرفیت‌های انطباقی فرد فراهم می‌کند و تاب‌آوری نیز این ظرفیت‌ها را در مواجهه با رویدادهای استرس‌زا به رفتارهای سازگارانه تبدیل می‌کند. بنابراین، هر عاملی که امنیت روانی را تضعیف کند، می‌تواند با کاهش تاب‌آوری، احتمال بروز پیامدهای ناسازگارانه را افزایش دهد (هافپول و همکاران، ۲۰۲۰).

در میان پیامدهای رفتاری ناشی از تضعیف امنیت روانی و کاهش تاب‌آوری، آمادگی به اعتیاد از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است؛ زیرا این سازه، پیش از آغاز مصرف مواد شکل می‌گیرد و بیانگر آمادگی شناختی، هیجانی و نگرشی فرد برای روی آوردن به مصرف مواد در مواجهه با فشارهای روانی است. از این منظر، آمادگی به اعتیاد صرفاً به معنای تمایل به مصرف مواد نیست، بلکه بازتابی از کاهش توانایی فرد در استفاده از راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه و افزایش گرایش

1 Williams

2 Tang & et al

به شیوه‌هایی است که بتوانند به طور موقت از شدت تنش‌های روانی بکاهند (تیلور و استنتون^۱، ۲۰۲۱). در شرایطی که افراد به دلیل تداوم فشارهای روانی، احساس ناامنی و فرسایش منابع انطباقی، توانایی کافی برای مدیریت هیجان‌ها و حل مؤثر مسائل را از دست می‌دهند، احتمال آنکه مصرف مواد را به عنوان راهی برای رهایی موقت از فشارهای روانی ادراک کنند، افزایش می‌یابد (آریاس-کریون^۲ و همکاران، ۲۰۲۶). اگرچه چنین راهبردی ممکن است در کوتاه‌مدت به کاهش تنش ذهنی بینجامد، اما در بلندمدت نه تنها مشکل اصلی را برطرف نمی‌کند، بلکه زمینه را برای شکل‌گیری نگرش‌های مثبت نسبت به مصرف مواد و افزایش آمادگی به اعتیاد فراهم می‌سازد،

از این‌رو، آمادگی به اعتیاد را می‌توان پیامد فرایندی دانست که در آن، کاهش منابع روان‌شناختی محافظت‌کننده، به تدریج فرد را از راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه دور کرده و به سوی راهبردهای ناسازگارانه سوق می‌دهد (اگیامنگ و همکاران^۳، ۲۰۲۵). بر این اساس، انتظار می‌رود افرادی که در بستر تنش‌های نظامی از امنیت روانی پایین‌تری برخوردارند، به دلیل تضعیف ظرفیت‌های تاب‌آوری، بیش از سایر افراد در معرض شکل‌گیری آمادگی به اعتیاد قرار گیرند (شالچی و همکاران، ۲۰۲۴). این استدلال نشان می‌دهد که رابطه میان امنیت روانی و آمادگی به اعتیاد، رابطه‌ای مستقیم و ساده نیست، بلکه می‌تواند از طریق تغییر در سطح تاب‌آوری تبیین شود؛ به بیان دیگر، تاب‌آوری سازوکاری است که مشخص می‌کند کاهش امنیت روانی چگونه به افزایش آسیب‌پذیری نسبت به آمادگی به اعتیاد منجر می‌شود.

مرور پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که هر یک از متغیرهای پژوهش، به‌ویژه تاب‌آوری، امنیت روانی و آمادگی به اعتیاد، در سال‌های اخیر مورد توجه پژوهشگران قرار گرفته‌اند. بخش قابل توجهی از مطالعات نشان داده‌اند که تاب‌آوری با طیف گسترده‌ای از شاخص‌های سلامت روان، از جمله کاهش اضطراب، افسردگی، درماندگی روان‌شناختی (خداپناهی و همکاران،

1 Taylor & Stanton

2 Arias-Carrión

3 Agyemang & et al

۱۳۹۸) و رفتارهای پرخطر (محمدزاده و همکاران، ۱۴۰۲؛ موسوی و همکاران، ۱۴۰۱؛ رستمی و اکبری، ۱۳۹۴) رابطه دارد. همچنین پژوهش‌ها حاکی از آن است که افراد دارای تاب‌آوری بالاتر، در مواجهه با رویدادهای استرس‌زا، از راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه‌تر استفاده کرده و کمتر در معرض رفتارهای آسیب‌زا قرار می‌گیرند (شالچی و همکاران، ۲۰۲۴). از سوی دیگر، مطالعات انجام‌شده در حوزه امنیت روانی نیز نشان داده‌اند که احساس امنیت روانی با بهبود سازگاری روان‌شناختی (کای^۱ و همکاران، ۲۰۲۵)، افزایش تاب‌آوری و کاهش آسیب‌پذیری نسبت به پیامدهای منفی بحران‌ها (قلندری و همکاران، ۱۴۰۴؛ خداپناهی و همکاران، ۱۳۹۸) همراه است. علاوه بر این، پژوهش‌های مرتبط با آمادگی به اعتیاد بیانگر آن است که کاهش منابع روان‌شناختی محافظت‌کننده و ضعف در مهارت‌های مقابله‌ای، احتمال گرایش افراد به رفتارهای اعتیادگونه را افزایش می‌دهد (محقق و همکاران، ۲۰۲۶؛ بابایی و همکاران، ۱۴۰۳؛ رحیمی‌نژاد و محمدخانی، ۱۴۰۳).

با وجود ارزشمند بودن این یافته‌ها، بررسی ادبیات پژوهش چند خلأ مهم را آشکار می‌سازد. نخست اینکه بیشتر مطالعات روابط میان این متغیرها را به صورت دومتغیره و مستقل از یکدیگر بررسی کرده‌اند؛ به گونه‌ای که یا رابطه تاب‌آوری با سلامت روان و رفتارهای پرخطر را مورد توجه قرار داده‌اند، یا به بررسی ارتباط امنیت روانی با پیامدهای روان‌شناختی پرداخته‌اند و یا عوامل مرتبط با آمادگی به اعتیاد را به طور جداگانه مطالعه کرده‌اند. در نتیجه، شواهد اندکی درباره چگونگی تعامل هم‌زمان این متغیرها در قالب یک مدل مفهومی منسجم وجود دارد. ضمناً، اگرچه در سال‌های اخیر پیامدهای روان‌شناختی بحران‌ها، بلایای طبیعی و همه‌گیری‌ها مورد توجه قرار گرفته است، اما نقش تنش‌های نظامی به عنوان یکی از مهم‌ترین منابع استرس مزمن و تأثیر آن بر سازوکارهای روان‌شناختی مرتبط با آمادگی به اعتیاد، کمتر بررسی شده است. به‌ویژه، هنوز روشن نیست که آیا کاهش امنیت روانی در چنین شرایطی می‌تواند از طریق تضعیف تاب‌آوری، احتمال آمادگی به اعتیاد را افزایش دهد یا خیر. این خلأ از آن جهت اهمیت دارد که شناسایی

1 Cai

سازوکارهای واسطه‌ای، درک دقیق‌تری از نحوه اثرگذاری عوامل محافظتی بر رفتارهای آسیب‌زا فراهم می‌آورد و می‌تواند مبنای طراحی مداخلات هدفمند و مؤثر قرار گیرد.

بر این اساس، پژوهش حاضر با هدف بررسی رابطه امنیت روانی و آمادگی به اعتیاد دانشجویان در بستر تنش‌های نظامی با تأکید بر نقش میانجی تاب‌آوری انجام شد. انتظار می‌رود نتایج این پژوهش، ضمن گسترش دانش موجود درباره سازوکارهای روان‌شناختی مؤثر بر آمادگی به اعتیاد، شواهدی برای طراحی برنامه‌های پیشگیرانه مبتنی بر تقویت امنیت روانی و ارتقای تاب‌آوری در جمعیت دانشجویی به ویژه در تنش‌های نظامی فراهم سازد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر توصیفی از نوع همبستگی و مبتنی بر تحلیل مسیر است. این مطالعه با هدف تبیین آمادگی به اعتیاد بر اساس امنیت روانی با در نظر گرفتن نقش میانجی تاب‌آوری در دانشجویان ساکن در بستر تنش‌های نظامی انجام شد. جامعه آماری پژوهش شامل تمامی دانشجویان مشغول به تحصیل در دانشگاه‌های دولتی و آزاد شهرهای استان‌های کردستان، کرمانشاه و لرستان در سال تحصیلی ۱۴۰۴-۱۴۰۵ بود که در بازه زمانی سه ماهه اول سال ۱۴۰۵ (همزمان با تشدید تنش‌های نظامی در منطقه) مورد مطالعه قرار گرفتند. برای مطالعاتی که از روش تحلیل مسیر استفاده می‌کنند متخصصان قاعده سرانگشتی زیر را برای انتخاب نمونه پیشنهاد کرده‌اند (اونگ^۱, ۲۰۰۶): حداقل حجم نمونه برای هر پارامتر محاسبه شده برابر ۵، نسبت ۱۰ به ۱ مناسب‌تر و نسبت ۲۰ به ۱ مطلوب قلمداد می‌شود. پارامترهای محاسبه شده از مجموع تعداد مسیرها، واریانس برونزا، کوواریانسها و واریانس خطا به دست می‌آید. از سوی دیگر، طبق نظر متخصصان حداقل حجم نمونه لازم در مطالعات تحلیل مسیر ۲۰۰ می‌باشد (هولتر، ۱۹۸۳؛ گارور و منترز، ۱۹۹۹؛ هو، ۲۰۰۸؛ کلین، ۲۰۱۰؛ به نقل از حبیبی، ۱۳۹۱).

بر این اساس با توجه به در نظر گرفتن احتمال افت آزمودنی در پژوهش حاضر تعداد ۲۵۰ نفر از جامعه مورد نظر به شیوه در دسترس انتخاب و پرسشنامه های مورد نظر را تکمیل کردند. روش انجام پژوهش بدین صورت بود که پس از اخذ مجوزهای لازم، پرسشنامه های پژوهش در سامانه پرس لاین طراحی و لینک الکترونیکی آن تهیه شد. در مرحله نخست، شرکت کنندگان بر اساس معیارهای ورود و خروج به صورت خوداظهاری غربالگری شدند. سپس لینک پرسشنامه به همراه توضیحاتی درباره هدف پژوهش، محرمانه بودن اطلاعات و اختیاری بودن مشارکت، از طریق گروه های دانشجویی دانشگاه های دولتی و آزاد استان های کردستان، کرمانشاه و لرستان در اختیار دانشجویان قرار گرفت. دانشجویانی که تمایل به شرکت در پژوهش داشتند، پس از مطالعه فرم رضایت آگاهانه، پرسشنامه ها را به صورت داوطلبانه تکمیل کردند. با توجه به همزمانی اجرای پژوهش با تنش های نظامی، محدودیت دسترسی به فهرست کامل جامعه آماری و دشواری اجرای نمونه گیری احتمالی، نمونه ها به روش نمونه گیری در دسترس انتخاب شدند. معیارهای ورود شامل سکونت حداقل ۶ ماه در منطقه جنگی و عدم ابتلا به اختلال روان پزشکی حاد و معیارهای خروج شامل تشخیص اختلال استرس پس از سانحه (PTSD) فعال و درمان نشده (به دلیل همپوشانی زیاد علائم با متغیر امنیت روانی)، مصرف منظم الکل یا مواد مخدر (بیش از یک بار در هفته) در سه ماه گذشته (به دلیل تاثیر مستقیم بر آمادگی به اعتیاد و تاب آوری) بود که هر دو بر اساس پاسخ های خوداظهاری آزمودنی ها در بخش اطلاعات جمعیت شناختی و سؤالات غربالگری اولیه تعیین شدند. ابزارهای پژوهش به شرح زیر است:

پرسشنامه آمادگی به اعتیاد زرگر (۱۳۸۵): این پرسشنامه توسط یدالله زرگر (۱۳۸۵) طراحی شده است که دارای ۴۱ گویه و براساس طیف لیکرت ۵ درجه ای (از کاملاً مخالفم = ۱ تا کاملاً موافقم = ۵) نمره گذاری می شود. دامنه نمرات از ۴۱ تا ۲۰۵ است و نمرات بالاتر نشان دهنده آمادگی بیشتر به اعتیاد می باشد. زرگر (۱۳۸۵) پایایی این پرسشنامه را با استفاده از ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۵ و روایی همگرایی آن را با پرسشنامه شخصیت تکانشی ۰/۶۲ گزارش کرده است. در

پژوهش صالحی و همکاران (۱۴۰۰) ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ به دست آمد. در پژوهش حاضر نیز پایایی این پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۶ برآورد شد.

مقیاس امنیت روانی مازلو (۲۰۰۴): این مقیاس توسط مازلو (۲۰۰۴) و با رویکردی چندبعدی طراحی شده است که دارای ۱۸ گویه و ۴ خرده مقیاس اطمینان به خود، احساس ناخشنودی، ناسازگاری محیطی و دید مردم نسبت به فرد تشکیل شده است. گویه‌ها دو گزینه‌ای با گزینه‌های بلی و خیر است و یلیامز (۲۰۱۸) پایایی کل مقیاس را با آلفای کرونباخ ۰/۹۰ و پایایی خرده مقیاس‌ها را بین ۰/۸۲ تا ۰/۸۸ گزارش کرده است. در پژوهش قاسمی و همکاران (۱۴۰۲) در جمعیت ایرانی، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ و روایی سازه از طریق تحلیل عاملی تأییدی مورد تأیید قرار گرفته است. در پژوهش حاضر نیز پایایی این پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ برآورد شد.

مقیاس تاب‌آوری کانر و دیویدسون (۲۰۰۳): این مقیاس توسط کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) ساخته شده است و دارای ۲۵ گویه است که بر روی یک طیف ۵ درجه‌ای لیکرت (از کاملاً نادرست = ۰ تا همیشه درست = ۴) نمره‌گذاری می‌شود. دامنه نمرات از ۰ تا ۱۰۰ است و نمرات بالاتر نشان‌دهنده تاب‌آوری بیشتر است. کانر و دیویدسون (۲۰۰۳) پایایی این مقیاس را با ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۹ و روایی همگرا با مقیاس خودکارآمدی ۰/۷۴ گزارش کرده‌اند. در پژوهش محمدزاده و همکاران (۱۴۰۲) در جمعیت ایرانی، ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۷ و روایی سازه از طریق تحلیل عاملی تأییدی با شاخص‌های برازش مناسب تأیید شده است. در پژوهش حاضر نیز پایایی این پرسشنامه از طریق ضریب آلفای کرونباخ ۰/۸۸ برآورد شد.

در نهایت داده‌های گردآوری شده از ۲۵۰ دانشجو در بستر تنش‌های نظامی با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ تحلیل شد که از این تعداد، داده‌های یک نفر به دلیل ناقص بودن و یک نفر دیگر به دلیل پرت بودن (بر اساس نمودار Q-Q) حذف شدند و ۲۴۸ پرسشنامه وارد تحلیل نهایی شدند. پیش از تحلیل‌های اصلی، نرمال بودن توزیع متغیرها بر اساس معیار گارسون (۲۰۰۹) تأیید شد.

(مقادیر چولگی و کشیدگی در دامنه، ± 2). تحلیل در چهار گام انجام گرفت: ابتدا شاخص‌های توصیفی (میانگین، انحراف معیار) و ضرایب پایایی (آلفای کرونباخ) محاسبه شدند؛ سپس ماتریس همبستگی پیرسون برای بررسی روابط خطی میان امنیت روان‌شناختی، تاب‌آوری و آمادگی به اعتیاد استخراج گردید؛ در گام دوم، تأثیر مستقیم متغیرهای پیش‌بین بر آمادگی به اعتیاد از طریق رگرسیون چندگانه به روش همزمان مورد آزمون قرار گرفت و در گام پایانی، نقش میانجی‌گری تاب‌آوری در رابطه بین امنیت روانی و آمادگی به اعتیاد با استفاده از ماکروی PROCESS (هایز) و روش بوت‌استرپ با ۵۰۰۰ نمونه‌گیری مجدد ارزیابی شد. لازم به ذکر است که معناداری تمامی اثرات در سطح اطمینان ۹۵ درصد تعیین گردید.

یافته‌های پژوهش

شرکت‌کنندگان این پژوهش را ۲۴۸ دانشجو تشکیل دادند که از دانشگاه‌های استان‌های کردستان، کرمانشاه و لرستان انتخاب شدند. میانگین سنی آن‌ها ۲۳/۱۰ و انحراف معیار ۲/۴۶ سال بود. از میان شرکت‌کنندگان، ۱۳۵ (۵۴/۴ درصد) نفر زن و ۱۱۳ (۴۵/۶ درصد) نفر مرد بودند. همچنین ۱۷۰ نفر (۶۸/۵ درصد) در مقطع کارشناسی و ۷۸ (۳۱/۵) نفر در مقطع کارشناسی ارشد تحصیل می‌کردند. جدول (۱) یافته‌های توصیفی و همبستگی متغیرهای پژوهش را نشان می‌دهد:

جدول ۱. یافته‌های توصیفی و همبستگی متغیرهای پژوهش

متغیر	میانگین	انحراف استاندارد	الفای کرونباخ	۱	۲	۳
امنیت روانی	۷/۸۶	۳/۴۹	۰/۷۷	۱		
تاب‌آوری	۳۵/۲۹	۱۴/۱۷	۰/۸۲	**۰/۵۳۶	۱	
آمادگی برای اعتیاد	۷۲/۹۱	۲۴/۳۴	۰/۸۳	**۰/۶۳۳	**۰/۷۵۵	۱

در جدول (۱)، توصیف آماری نمرات شامل میانگین، انحراف معیار، و همبستگی برای متغیرهای پژوهش ارائه شده است. تحلیل همبستگی نشان می‌دهد امنیت روانی ($r = -0/633$) و تاب‌آوری ($r = -0/755$) با آمادگی برای اعتیاد رابطه‌ی منفی و معنی‌داری دارند. همچنین امنیت روانی با تاب‌آوری رابطه‌ی مثبت و معنی‌داری دارند ($r = 0/536$). در جدول (۲) نتایج تحلیل رگرسیون برای متغیرهای امنیت روانی، تاب‌آوری و آمادگی برای اعتیاد را ارائه شده است.

جدول ۲: نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه برای متغیرها امنیت روانی، تاب‌آوری و آمادگی برای اعتیاد

مسیر	β	SE	t-value	sig.	فرضیه
آمادگی اعتیاد <-- امنیت روانی	-۰/۵۸۴	۰/۰۷۸	-۱۲/۹۳	**۰/۰۰۱ <	تایید
آمادگی اعتیاد <--- تاب‌آوری	-۰/۳۲۰	۰/۳۱۵	-۷/۰۹	**۰/۰۰۱ <	تایید

Note: SE=standard error, $p < 0.01$; **, Adjusted R^2 ,.641, F ,221.53; R^2 ,.644.

جدول (۲) نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه امنیت روانی، تاب‌آوری و آمادگی به اعتیاد را نشان می‌دهد. نتایج نشان داد که امنیت روانی و تاب‌آوری به طور قابل توجهی آمادگی برای اعتیاد را

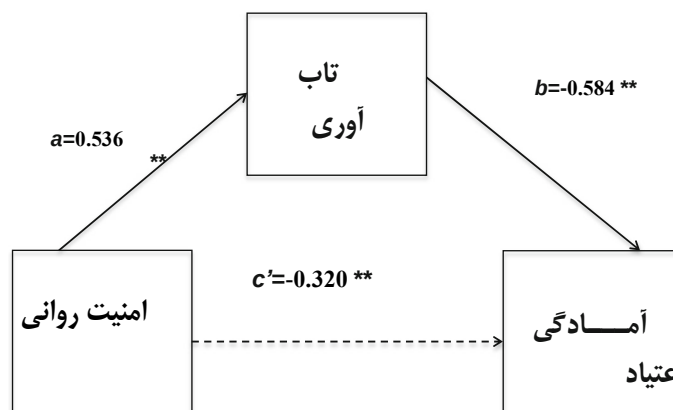
پیش‌بینی می‌کنند و مدل رگرسیون معنادار است ($R^2 = 0.644$, $F = 221.53$, $p < 0.01$). امنیت روانی ($\beta = -0.584$, $p < 0.01$) و تاب‌آوری ($\beta = -0.320$, $p < 0.01$) به طور قابل توجهی آمادگی برای اعتیاد را پیش‌بینی می‌کنند، مدل پیشنهادی توانست ۶۴٪ از واریانس کلی آمادگی برای اعتیاد را توضیح دهد. تحلیل میانجی‌گری با استفاده از PROCESS MACRO با روش تخمین بوت‌استرپ مورد آزمایش قرار گرفت. مطالعه حاضر از یک نمونه بوت‌استرپ ۵۰۰۰ موردی با فاصله اطمینان ۹۵٪ برای آزمایش اثر میانجی‌گری استفاده کرد. نتایج میانجی‌گری، در جدول (۳) گزارش شده است.

جدول ۳. اثرات غیرمستقیم و مستقیم و فواصل اطمینان ۹۵٪ برای مدل میانجی

مسیر	Direct effect	Indirect effect	95% CI	
			LL	UL
امنیت روانی ---> آمادگی اعتیاد	-۰/۳۲۰	-	-۰/۴۱۷	-۰/۲۳۳
تاب‌آوری ---> آمادگی اعتیاد	-۰/۵۸۴	-	-۰/۶۴۴	-۰/۵۰۱
امنیت روانی ---> تاب‌آوری	۰/۵۳۶	-	۰/۴۳۷	۰/۶۱۴
امنیت روانی ---> تاب‌آوری ---> آمادگی اعتیاد	-	-۰/۳۱۳	-۰/۳۶۸	-۰/۲۴۴

طبق نتایج جدول (۳)، اثر مستقیم امنیت روانی بر آمادگی به اعتیاد منفی و معنادار است ($\beta = -0.584$, $p < 0.01$). اثر مستقیم تاب‌آوری بر آمادگی به اعتیاد منفی معنادار است ($\beta = -0.320$, $p < 0.01$). علاوه بر این، اثر مستقیم امنیت روانی بر تاب‌آوری مثبت و معنادار است ($\beta = 0.536$, $p < 0.01$). اثر غیرمستقیم امنیت روانی بر آمادگی به اعتیاد از طریق تاب‌آوری معنادار است ($\beta = -0.313$, $p < 0.01$).

روانی و آمادگی به اعتیاد، از نوع جزئی است؛ زیرا هم مسیر مستقیم امنیت روانی بر آمادگی به اعتیاد و هم مسیر غیرمستقیم از طریق تاب‌آوری، هر دو معنادار باقی مانده‌اند. در ادامه ضرایب مسیر استاندارد شده مدل کلی در شکل (۱) ارائه شده‌است.

شکل ۱. مدل نهایی پژوهش

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

هدف پژوهش حاضر، بررسی آمادگی به اعتیاد بر اساس امنیت روانی دانشجویان در بستر تنش‌های نظامی با در نظر گرفتن نقش میانجی تاب‌آوری بود. نتایج نشان داد که امنیت روانی با آمادگی به اعتیاد رابطه منفی و معناداری دارد و تاب‌آوری به عنوان یک متغیر میانجی در این رابطه ایفای نقش می‌کند؛ به این معنا که بخشی از اثر امنیت روانی بر آمادگی به اعتیاد از طریق تقویت فرایندهای تاب‌آوری تبیین می‌شود. این یافته بیانگر آن است که تأثیر امنیت روانی بر کاهش آمادگی به اعتیاد، تنها ناشی از احساس ایمنی و آرامش روانی نیست، بلکه تا حد زیادی به توانایی افراد در حفظ سازگاری روان شناختی هنگام مواجهه با شرایط فشارزا وابسته است. به بیان دیگر،

امنیت روانی زمانی می‌تواند نقش محافظتی مؤثری ایفا کند که به تقویت ظرفیت‌های انطباقی فرد منجر شود و این ظرفیت‌ها در قالب تاب‌آوری نمود پیدا کنند.

این یافته‌ها با مطالعات خارجی و داخلی مختلفی همچون زو و همکاران (۲۰۲۶)، آریاس-کریون و همکاران (۲۰۲۶)، شالچی و همکاران (۲۰۲۴)، تانگ و همکاران (۲۰۲۲)، هاپفول و همکاران (۲۰۲۰)، رحیمی‌نژاد و محمدخانی (۱۴۰۳) و بابایی و همکاران (۱۴۰۳) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که امنیت روانی، بستر لازم را برای بهره‌گیری از منابع شناختی، هیجانی و رفتاری فراهم می‌کند. افرادی که محیط پیرامون خود را نسبتاً ایمن و قابل پیش‌بینی ادراک می‌کنند، انرژی روانی کمتری صرف مقابله با احساس تهدید و نااطمینانی می‌کنند و در نتیجه، توان بیشتری برای تنظیم هیجان‌ها، تصمیم‌گیری منطقی، حل مسئله و استفاده از راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه خواهند داشت (ماستن، ۲۰۱۸؛ ساوتویک و چارنی، ۲۰۱۲). در مقابل، هنگامی که احساس ناامنی بر تجربه روان‌شناختی فرد غلبه پیدا می‌کند، بخش عمده‌ای از منابع شناختی و هیجانی صرف مدیریت اضطراب، نگرانی و پیش‌بینی تهدیدهای احتمالی می‌شود (تانگ و همکاران، ۲۰۲۲). استمرار این وضعیت، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی را کاهش داده و توانایی فرد را برای سازگاری با شرایط دشوار تضعیف می‌کند؛ فرایندی که در نهایت زمینه کاهش تاب‌آوری را فراهم می‌آورد.

از سوی دیگر، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که تاب‌آوری صرفاً یک ویژگی فردی یا عامل همراه با امنیت روانی نیست، بلکه سازوکاری است که از طریق آن اثر امنیت روانی بر آمادگی به اعتیاد منتقل می‌شود. این یافته که با پژوهشهای آگیامنگ و همکاران (۲۰۲۵) و تیلور و استنتون (۲۰۲۱) در یک راستا است، نشان می‌دهد که برخورداری از امنیت روانی، زمانی به کاهش آمادگی به اعتیاد منجر می‌شود که فرد بتواند این احساس امنیت را به رفتارها و راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه تبدیل کند. افراد تاب‌آور در مواجهه با فشارهای روانی، به جای انتخاب راهکارهای اجتنابی یا تسکین‌های کوتاه‌مدت، تلاش می‌کنند شرایط را ارزیابی کرده، هیجان‌های

خود را مدیریت کنند و از ظرفیت‌های فردی و اجتماعی برای حل مسئله بهره بگیرند. در نتیجه، احتمال اینکه برای کاهش فشارهای روانی به مصرف مواد یا نگرش‌های مثبت نسبت به آن روی آورند، کاهش می‌یابد (زو و همکاران، ۲۰۲۶). بنابراین، نقش میانجی تاب‌آوری نشان می‌دهد که مسیر اثرگذاری امنیت روانی بر آمادگی به اعتیاد، مسیری فرایندی و پویا است و از طریق تقویت توانایی انطباق با شرایط دشوار تحقق پیدا می‌کند.

یافته‌های این پژوهش همچنین بیانگر آن است که در شرایط تنش‌های نظامی، اهمیت تاب‌آوری بیش از پیش آشکار می‌شود. شرایطی که با افزایش نااطمینانی، نگرانی نسبت به آینده و احساس تهدید همراه است، می‌تواند منابع روان‌شناختی افراد را به شدت تحت تأثیر قرار دهد. با این حال، همه افراد واکنش یکسانی به این شرایط نشان نمی‌دهند. افرادی که از تاب‌آوری بیشتری برخوردارند، حتی در مواجهه با فشارهای شدید نیز قادرند تعادل روانی خود را حفظ کرده و از راهبردهای مقابله‌ای مؤثر استفاده کنند، در حالی که کاهش تاب‌آوری می‌تواند افراد را به سمت شیوه‌های مقابله‌ای ناسازگارانه سوق دهد (زو و همکاران، ۲۰۲۴). از این رو، می‌توان تاب‌آوری را حلقه ارتباطی میان شرایط محیطی و پیامدهای رفتاری دانست؛ حلقه‌ای که شدت تأثیر عوامل تهدیدکننده را بر گرایش به رفتارهای آسیب‌زا تعدیل می‌کند.

در مجموع، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد که آمادگی به اعتیاد در دانشجویان، به‌ویژه در شرایط تنش‌های نظامی، صرفاً پیامد مواجهه با عوامل استرس‌زا نیست، بلکه نحوه مواجهه و سازگاری افراد با این شرایط در شکل‌گیری آن نقش تعیین‌کننده‌ای دارد. نتایج این پژوهش بیانگر آن است که امنیت روانی، با فراهم ساختن بستر لازم برای حفظ تعادل روان‌شناختی، زمینه تقویت تاب‌آوری را فراهم می‌کند و تاب‌آوری نیز با افزایش توانایی انطباق با شرایط دشوار، احتمال گرایش به رفتارهای مقابله‌ای ناسازگار از جمله آمادگی به اعتیاد را کاهش می‌دهد. از این رو، می‌توان نتیجه گرفت که تقویت تاب‌آوری، در کنار ارتقای امنیت روانی، یکی از مهم‌ترین راهبردهای پیشگیرانه برای کاهش آسیب‌پذیری دانشجویان در برابر رفتارهای اعتیادگونه در

شرایط بحرانی است. این یافته‌ها بر ضرورت توجه هم‌زمان به منابع محافظتی روان‌شناختی در برنامه‌های ارتقای سلامت روان دانشگاه‌ها تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که پیشگیری مؤثر از آمادگی به اعتیاد، بیش از آنکه بر کاهش عوامل خطر متکی باشد، مستلزم تقویت ظرفیت‌های انطباقی و سازگاری روان‌شناختی افراد است.

با این حال، تفسیر نتایج باید با در نظر گرفتن برخی محدودیت‌ها صورت گیرد. نخست، ماهیت همبستگی و مقطعی پژوهش امکان استنباط علی قطعی را محدود می‌کند و بررسی‌های طولی می‌تواند به روشن‌تر شدن جهت روابط کمک کند. دوم، استفاده از ابزارهای خودگزارشی ممکن است تحت تأثیر سوگیری‌های پاسخ‌دهی و تمایل به ارائه تصویر مطلوب از خود قرار گیرد. سوم، نمونه پژوهش محدود به دانشجویان دانشگاه‌های مناطق مرزی بود که تعمیم‌پذیری نتایج به سایر گروه‌های سنی، فرهنگی یا مناطق با سطوح مختلف تنش نظامی را با احتیاط مواجه می‌سازد. در نهایت، عدم کنترل برخی متغیرهای مداخله‌گر مانند ویژگی‌های شخصیتی، حمایت اجتماعی یا اختلالات هیجانی زمینه‌ای می‌تواند بر شدت روابط مشاهده‌شده اثر گذاشته باشد.

با توجه به اینکه یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد تاب‌آوری نقش کلیدی در انتقال اثر امنیت روانی بر آمادگی به اعتیاد ایفا می‌کند، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های ارتقای سلامت روان در دانشگاه‌ها صرفاً بر کاهش عوامل خطر متمرکز نباشند، بلکه تقویت ظرفیت‌های تاب‌آوری را به عنوان یکی از اهداف اصلی خود دنبال کنند. در این راستا، طراحی و اجرای کارگاه‌های آموزشی مبتنی بر ارتقای مهارت‌های حل مسئله، تنظیم هیجان، انعطاف‌پذیری روان‌شناختی، خودکارآمدی، مدیریت استرس و استفاده از راهبردهای مقابله‌ای سازگارانه می‌تواند توانایی دانشجویان را برای مواجهه مؤثر با فشارهای ناشی از تنش‌های نظامی افزایش دهد. همچنین پیشنهاد می‌شود مراکز مشاوره دانشگاه‌ها با شناسایی دانشجویانی که از امنیت روانی و تاب‌آوری پایین‌تری برخوردارند، مداخلات پیشگیرانه و برنامه‌های حمایتی هدفمند را پیش از بروز رفتارهای پرخطر اجرا کنند. از آنجا که یافته‌های پژوهش نشان داد امنیت روانی از طریق تقویت تاب‌آوری به کاهش آمادگی به

اعتیاد منجر می‌شود، ایجاد محیط‌های دانشگاهی حمایتگر، تقویت احساس امنیت روانی، افزایش حمایت‌های اجتماعی و فراهم کردن فرصت مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های گروهی و برنامه‌های ارتقای سلامت روان نیز می‌تواند به عنوان بخشی از راهبردهای پیشگیرانه مورد توجه سیاست‌گذاران و مسئولان دانشگاهی قرار گیرد.

قدردانی

در پایان، نویسندگان بر خود لازم میدانند از تمامی دانشجویانی که با مشارکت خود امکان انجام این پژوهش را فراهم آوردند، قدردانی نمایند.

فهرست منابع

- بابایی، احد؛ قربانی، ناصر؛ و احمدی، سعید. (۱۴۰۳). بررسی نقش امنیت روانی در پیش‌بینی آمادگی به اعتیاد دانشجویان در شرایط تنش نظامی. فصلنامه علوم روان‌شناختی، ۲۲(۱۲)، ۲۴۱۷-۲۴۳۲.
- خداپناهی، محمدکریم؛ صالحی فدردی، جواد؛ و عسکری، پیمان. (۱۳۹۸). اثربخشی آموزش تاب‌آوری بر کاهش استرس ادراک شده و آمادگی به اعتیاد در دانشجویان. پژوهش‌های کاربردی روان‌شناختی، ۱۰(۴)، ۴۵-۵۸.
- رحیمی‌نژاد، زهرا؛ و محمدخانی، شهرام. (۱۴۰۳). نقش امنیت روانی و تحمل پریشانی در پیش‌بینی آمادگی به اعتیاد در دانشجویان مناطق مرزی. پژوهش‌های اعتیاد، ۱۷(۲)، ۸۹-۱۰۴.
- رستمی، چنگیز؛ و اکبری، مریم. (۱۳۹۴). ارتباط بین پنج عامل بزرگ شخصیت و تاب‌آوری با آمادگی به اعتیاد مواد مخدر در بین دانشجویان. مجله روانشناسی و روانپزشکی شناخت، ۲(۳)، ۵۳-۶۶.
- زارگر، یدالله. (۱۳۸۵). ساخت و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی مقیاس آمادگی به اعتیاد. مجله روان‌شناسی بالینی، ۱۲(۳)، ۳۵-۴۸.

صالحی، مجتبی؛ قربانی، ناصر؛ و امیری، زهرا. (۱۴۰۰). مدل‌یابی آمادگی به اعتیاد بر اساس استرس ادراک شده با نقش میانجی امنیت روانی. فصلنامه علوم رفتاری، ۱۵(۴)، ۱۰۲-۱۱۹.

قاسمی، محمد؛ فلاحتی، نادر؛ و حسینی، سعید. (۱۴۰۲). اثرات روانی تنش‌های نظامی بر سلامت دانشجویان: نقش واسطه‌ای امنیت روانی. مجله روان‌شناسی نظامی، ۱۳(۲)، ۲۱-۳۸.

کلاین، رابرت ب. (۱۳۹۵). اصول و کاربرد مدل‌یابی معادلات ساختاری (ترجمه: ج. کشاورزی و همکاران). تهران: نشر دانشگاهی. (تاریخ انتشار اصلی: ۲۰۱۶)

محمدزاده، علی؛ رضایی، امیر؛ و سلطانی، مریم. (۱۴۰۲). تاب‌آوری و آمادگی به اعتیاد در دانشجویان: نقش تعدیل‌گر حمایت اجتماعی. مجله سلامت روان ایران، ۱۶(۳)، ۶۷-۸۲.

موسوی، سارا؛ پورابراهیم، محمد؛ و نیک‌نژادی، سمیه. (۱۴۰۱). رابطه تاب‌آوری و آمادگی به اعتیاد در دانشجویان در معرض استرس مزمن. پژوهش‌نامه اعتیاد، ۱۳(۴)، ۴۴-۵۹.

میک، ژاله؛ و ایزادپناه، مجید. (۱۴۰۲). تحلیل مسیر و مدل‌یابی در روان‌شناسی. تهران: انتشارات رشد.

Agyemang, et al. (2025). Resilience as a predictor of internet addictive behaviours: A study among Ghanaian and Saudi samples using structural equation modelling approach. BMC Psychology, 13 (77).

Arias-Carrión, O., Ortega-Robles, E., Treviño, M., Guerra-Crespo, M., Manjarrez, E., & Pöppel, E. (2026). Multisystem regulation of reward and addiction: beyond the dopaminergic system. Frontiers in Pharmacology, 17, 1840096.

Cai, H., Liu, H., & Gao, Y. (2025). New evidence on the relationship between income and subjective well-being: the mediating and moderating roles of psychological security. BMC Public Health, 25(1), 1148.

Connor, K. M., & Davidson, J. R. T. (2003). Development of a new resilience scale: The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC). Depression and Anxiety, 18(2), 76-82.

Hobfoll, S. E., Canetti, D., & Hall, B. J. (2020). Psychological insecurity in the context of prolonged military threat. American Psychologist, 75(7), 925-938.

Masten, A. S. (2018). Resilience theory and research on children and families: Past, present, and promise. Journal of Family Theory & Review, 10(1), 12-31.

- Mohagheghi, H., Barazandeh, M., Farhadi, M., & personality organization in the relationship between attachment styles and addiction susceptibility. *Research on Addiction*, 20(79), 59–84.
- Shalchi, B., Nosrati Beigzadeh, M., Shafiee-Kandjani, A. R., Shahrokhi, H., & Hoseinzadeh Khanmiri, B. (2024). Childhood maltreatment and vulnerability to substance use disorders: The mediating role of psychological security. *Health Promotion Perspectives*, 14(2), 193–201.
- Southwick, S. M., & Charney, D. S. (2012). The science of resilience: Implications for the prevention and treatment of depression. *Science*, 338(6103), 79–82.
- Taleb, F., Mani, Z., & Altaheri, A. (2026). Beyond survival: how social support and psychological security protect war-disabled individuals from post-traumatic stress in Yemen. *Conflict and Health*.
- Tang, Y. Y., Tang, R., & Posner, M. I. (2022). Mindfulness meditation improves emotion regulation and reduces drug abuse. *Drug and Alcohol Dependence*, 163, S13-S18.
- Taylor, S. E., & Stanton, A. L. (2021). Psychological insecurity and substance use in war-affected populations. *Health Psychology*, 40(8), 512–525.
- Williams, K. D. (2018). Psychological insecurity: A revised conceptual framework and measure. *Psychological Assessment*, 30(7), 912–927.
- Xu, Y., Sun, Z., Zhen, C., Lin, Y. S., Sarker, T. H., Thorogood, M., ... & Dulic, A. (2026). From Engagement to Resilience: A Systematic Review of Game-Based Learning for Environmental Resilience. *Sustainability*, 18(5), 2305.